

ΤΙΤΛΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ: ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις:

1. Ο Λάμπρος Κορομηλάς ήταν _____ της Ελλάδας στη Θεσσαλονίκη.
2. Η Πηνελόπη Δέλτα εμπνεύστηκε από τον Αγώνα στη Μακεδονία και έγραψε το βιβλίο _____.
3. Ο Τέλλος Άγρας πέθανε το _____ στη _____.
4. Η Βουλγαρική ανεξάρτητη εκκλησία ονομαζόταν _____.
5. Τα ένοπλα σώματα ανταρτών που έστελναν οι Βούλγαροι ονομάζονταν _____.
6. Ο Ίων Δραγούμης ήταν υποπρόξενος της Ελλάδας στο _____.

Άσκηση 2

Γράψε τρία κοινά στοιχεία που συνδέουν τους Παύλο Μελά, Τέλλο Άγρα και Κωνσταντίνο Μαζαράκη.

1. _____

2. _____

3. _____

Άσκηση 3

Αντιστοίχισε τα πρόσωπα και τις έννοιες της στήλης Α με τη στήλη Β.

Στήλη Α

1. Ίων Δραγούμης	☐
2. Παναγιώτης Παπατζανετέας	☐
3. Κωνσταντίνος Μαζαράκης	☐
4. Εξαρχία ονομαζόταν	☐
5. Λάμπρος Κορομηλάς	☐
6. Ο Γερμανός Καραβαγγέλης ήταν	☐

Στήλη Β

☐	α) Οπλαρχηγός από τη Μάνη που Συμμετείχε στο Μακεδονικό Αγώνα
☐	β) Αξιωματικός του ελληνικού στρατού με το ψευδώνυμο «Καπετάν Ακρίτας»
☐	γ) Έλληνας υποπρόξενος στο Μοναστήρι
☐	δ) Πρόξενος της Ελλάδας στη Θεσσαλονίκη
☐	ε) Μητροπολίτης Καστοριάς
☐	στ) η ανεξάρτητη βουλγαρική εκκλησία

Άσκηση 4

Κύκλωσε τη σωστή απάντηση στις παρακάτω ερωτήσεις.

- Ο Παύλος Μελάς πέθανε στο χωριό Στάτισσα στην περιοχή της Καστοριάς
Α. το 1904 Β. το 1907 Γ. το 1902 Δ. το 1908
- Ο Μακεδονικός Αγώνας διεξήχθη από το
Α. 1900-1912 Β. 1904-1908 Γ. 1898-1908 Δ. 1902-1909
- Ο Λάμπρος Κορομηλάς υπηρέτησε στη Θεσσαλονίκη ως
Α. Υποπρόξενος Β. Πρεσβευτής Γ. Γενικός Πρόξενος Δ. Υπουργός
- Ο Γερμανός Καραβαγγέλης ήταν Μητροπολίτης:
Α. Καστοριάς Β. Δράμας Γ. Θεσσαλονίκης Δ. Σερρών
- Πολλοί οπλαρχηγοί που πολέμησαν στο Μακεδονικό Αγώνα είχαν έρθει από
Α. τη Σάμο Β. τη Χίο Γ. την Κρήτη Δ. τη Σύρο

Άσκηση 5

Απόσπασμα από «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους», τόμος ΙΔ, σελίδα 242.

Διαβάστε το παρακάτω απόσπασμα και απαντήστε στις ερωτήσεις.

«Μόλις έφτασε στη Θεσσαλονίκη ο Κορομηλάς το Γενικό προξενείο έγινε κέντρο του αγώνα στη Μακεδονία. Ο Κορομηλάς σκέφτηκε να καλέσει σαν βοηθούς νέους αξιωματικούς που θα χρησίμευαν για την οργάνωση του τόπου με πληροφοριοδότες, οδηγούς, τροφοδότες και επιτροπές σε κάθε χωριό καθώς και στην κατάρτιση ομάδων για ένοπλο αγώνα. Πολύ σύντομα οργανώθηκαν αντάρτικα σώματα από ντόπιους για να κρατήσουν τον αγώνα. Η εργασία στο προξενείο συνδυαζόταν με περιοδείες στην ύπαιθρο για οργάνωση και πληροφορίες. Οι αξιωματικοί του Προξενείου δεν περιορίζονταν σε δουλειά γραφείου αλλά έκαναν συχνές περιοδείες με εντολή του Πρόξενου με σκοπό να έρθουν σε επαφή με τους ντόπιους, να καταρτίσουν επιτροπές άμυνας, να επιθεωρήσουν σχολεία, να οργανώσουν και να φροντίσουν για τα αντάρτικα σώματα και να επεκτείνουν τις επιχειρήσεις σε νέες περιοχές.»

Ερωτήσεις σε ομάδες:

1. Ποιες ενέργειες έκανε ο Λάμπρος Κορομηλάς όταν έγινε πρόξενος; Πού στόχευαν αυτές του οι ενέργειες;
2. Ποιος ο ρόλος των αξιωματικών που δούλευαν στο Γενικό Προξενείο Θεσσαλονίκης και τι πρόσφεραν στο Μακεδονικό Αγώνα;

Άσκηση 6

Να επιλέξετε τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση που σας δίνεται παρακάτω είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν είναι λανθασμένη.

A. Ο Ίων Δραγούμης ήταν Γενικός Πρόξενος στη Θεσσαλονίκη.

Σωστό Λάθος

B. Ο Παύλος Μελάς χρησιμοποιούσε το ψευδώνυμο «Καπετάν Ζέζας».

Σωστό Λάθος

Γ. Οι βούλγαροι αντάρτες ονομάζονταν κομιτατζήδες.

Σωστό Λάθος

Δ. Η επανάσταση που έκαναν οι φιλελεύθεροι Τούρκοι εναντίον του Σουλτάνου ονομάστηκε Εξαρχία.

Σωστό Λάθος

E. Ο Γερμανός Καραβαγγέλης ήταν Μητροπολίτης στην Καστοριά.

Σωστό Λάθος

Ο Τέλλος Άγρας σκοτώθηκε από τους Βούλγαρους το 1912.

Σωστό Λάθος

ΣΤ. Οι Έλληνες και Βούλγαροι αντάρτες πείστηκαν από τις διακηρύξεις των Νεότουρκων και κατέθεσαν τα όπλα.

Σωστό Λάθος

Ζ. Ο οπλαρχηγός Μαζαράκης έγινε γνωστός με το ψευδώνυμο «Καπετάν Ακρίτας».

Σωστό Λάθος

Η. Η επανάσταση των Νεότουρκων έγινε το 1918.

Σωστό Λάθος

Θ. Με το συνέδριο του Βερολίνου (1878) διατηρήθηκε η τουρκική κυριαρχία στη Μακεδονία.

Σωστό Λάθος

Άσκηση 7

Τοποθέτησε στην παρακάτω ιστοριογραμμή τα γεγονότα.

- A. Συνέδριο του Βερολίνου.
- B. Επανάσταση Νεότουρκων.
- Γ. Θάνατος Παύλου Μελά.

1878	1904	1908

Άσκηση 8

Απόσπασμα από την «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους», τόμος ΙΔ, σελίδες 220-221-222.

Διαβάστε το παρακάτω απόσπασμα και απαντήστε στις ερωτήσεις.

«Προσπάθεια ειρηνική αρχικά για την εξάπλωση του βουλγαρικού σχολείου στη Μακεδονία και διωγμοί και φόντοι των Ελλήνων δασκάλων ύστερα. Τότε αρχίζει να αφυπνίζεται ο Ελληνισμός και δίνεται μεγαλύτερη προσοχή στο σχολείο και στην εκπαίδευση στη Μακεδονία. Το έργο αυτό αναλαμβάνουν ο «Σύλλογος προς διάδοσιν των Ελληνικών Γραμμάτων», η «Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης της Κωνσταντινουπόλεως» και άλλοι σύλλογοι που ενδιαφέρονται ενεργά για τον υπόδουλο Ελληνισμό. Οι Βούλγαροι συνέχιζαν την ίδρυση σχολείων και εκκλησιών, ιδιαίτερα στις περιοχές που ήταν νοτιότερα και η ελληνική υπεροχή ήταν αναμφισβήτητη. Η ελληνική εκπαίδευση από καιρό είχε αρχίσει και συνεχώς απλωνόταν. Τα ελληνικά σχολεία ήταν πολυάριθμα στα κέντρα και στην ύπαιθρο και πολλές οι ελληνικές κοινότητες που με περηφάνια συντηρούσαν τα δικά τους σχολεία. Γύρω στο

1900 υπήρχαν πάνω από 1000 ελληνικά σχολεία στη Μακεδονία με 70.000 μαθητές ενώ την ίδια εποχή τα βουλγαρικά δεν υπερέβαιναν τα 590 με 30.000 μαθητές. Εκεί που υπήρχαν ελληνικά σχολεία ο Ελληνισμός ήταν ισχυρότερος. Αυτά τα σχολεία στοιχειώδους εκπαίδευσης αλλά και αρκετά δευτεροβάθμια, σε μεγαλύτερα κέντρα παρείχαν εκπαίδευση όχι μόνο σε εκείνους που μητρική τους γλώσσα ήταν η ελληνική αλλά και σε σλαβόφωνους που σε μεγάλο βαθμό ήταν δίγλωσσοι. Ας σημειωθεί πώς τα ελληνικά σχολεία δεν ήταν δωρεάν. Αντίθετα η βουλγαρική εκπαίδευση παρέχόταν χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση. Οι Βούλγαροι μάλιστα είχαν ιδρύσει και οικοτροφεία σε διάφορα κέντρα όπως στη Θεσσαλονίκη, στο Μοναστήρι και στην Καστοριά.»

Ερωτήσεις

1. Γιατί οι Βούλγαροι έκαναν διωγμούς και δολοφονίες δασκάλων;
2. Υπήρχε ένας ανταγωνισμός, την εποχή εκείνη, ανάμεσα σε Έλληνες και Βουλγάρους για την εκπαίδευση. Για ποιο λόγο ενδιαφέρονταν οι δύο χώρες να επικρατήσουν στην παιδεία;

Άσκηση 9

Ο Παύλος Μελάς πέθανε στις 13 Οκτωβρίου 1904 σε ηλικία 34 ετών στο χωριό Στάτιστα μετά από συμπλοκή με τον τουρκικό στρατό και έγινε σύμβολο του Μακεδονικού Αγώνα. Ποιες ήταν οι συνέπειες του θανάτου του στις εξελίξεις στο Μακεδονικό Αγώνα;

Άσκηση 10

Άσκηση δραματοποίησης και παιχνίδι ρόλων σε ομάδες.

Βρισκόμαστε στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στη Θεσσαλονίκη το 1906. Στο γραφείο του Γενικού Πρόξενου Λάμπρου Κορομηλά βρίσκονται ο ίδιος και δυο συνεργάτες του αξιωματικοί και συζητούν για την κατάσταση στην περιοχή της Καστοριάς και της λίμνης των Γιαννιτών. Έχει έρθει ένας δάσκαλος από την περιοχή και θέλει να τους δει για να τους ενημερώσει για τα τελευταία γεγονότα. Αναλάβετε ο κάθε ένας από ένα πρόσωπο και παρουσιάστε στους συμμαθητές/τριες σας το διάλογο μεταξύ αυτών των προσώπων.

Άσκηση 11

Στο παρακάτω κρυπτόλεξο, βρείτε έξι λέξεις που έχουν σχέση με το Μακεδονικό Αγώνα. Οι λέξεις βρίσκονται οριζόντια, κάθετα και διαγώνια.

Κ	Μ	Ν	Α	Φ	Ε	Ρ	Τ	Δ	Σ	Ω	Ν	Ο	Η	Μ	Σ	Α	Ρ	Π	Ν
Ρ	Σ	Ψ	Ω	Σ	Α	Γ	Μ	Ε	Λ	Α	Σ	Ν	Θ	Ο	Π	Κ	Γ	Α	Σ
Δ	Τ	Ε	Τ	Β	Α	Η	Δ	Χ	Ζ	Ρ	Ε	Π	Ο	Γ	Η	Ξ	Κ	Α	Σ
Ψ	Ν	Ε	Ρ	Α	Τ	Σ	Χ	Ο	Ι	Π	Β	Φ	Α	Σ	Ψ	Ε	Ο	Α	Ν
Ε	Ε	Σ	Ξ	Β	Η	Δ	Κ	Ο	Ρ	Ο	Μ	Η	Λ	Α	Σ	Θ	Μ	Η	Α
Σ	Ο	Α	Β	Α	Ε	Μ	Ε	Τ	Α	Σ	Ρ	Ε	Η	Γ	Φ	Κ	Ι	Α	Η
Ψ	Τ	Α	Ρ	Ε	Ρ	Ψ	Ζ	Ε	Ο	Π	Τ	Γ	Α	Μ	Ν	Α	Τ	Ε	Ι
Α	Ο	Σ	Κ	Τ	Ε	Χ	Η	Δ	Ε	Ω	Β	Ν	Κ	Λ	Τ	Ε	Α	Α	Σ
Β	Υ	Ω	Α	Ν	Ρ	Ε	Ι	Κ	Λ	Ρ	Ε	Σ	Α	Χ	Ψ	Α	Τ	Δ	Ο
Ο	Ρ	Β	Μ	Κ	Η	Λ	Ι	Α	Ρ	Ε	Α	Φ	Δ	Σ	Ι	Ο	Ζ	Β	Α
Ε	Κ	Ξ	Η	Ρ	Κ	Λ	Α	Ω	Ν	Ε	Δ	Γ	Σ	Ψ	Ι	Π	Η	Ρ	Ε
Γ	Ο	Φ	Κ	Η	Λ	Ν	Ε	Ρ	Ε	Η	Γ	Α	Ο	Π	Τ	Ι	Δ	Υ	Σ
Ρ	Ι	Σ	Κ	Α	Ρ	Α	Β	Α	Γ	Γ	Ε	Λ	Η	Σ	Τ	Η	Ε	Α	Ν
Α	Β	Δ	Ε	Α	Δ	Ψ	Ω	Ν	Μ	Γ	Τ	Ρ	Δ	Ε	Ψ	Ω	Σ	Μ	Ι
Ε	Σ	Α	Χ	Ζ	Α	Ε	Ο	Ι	Τ	Η	Κ	Η	Ν	Ε	Σ	Δ	Α	Θ	Υ

Άσκηση 12

Η καθημερινή ζωή των Μακεδονομάχων. Απόσπασμα από το βιβλίο «Κάποτε στη Μακεδονία», σελίδες 188-190.

«Το πέρασμα στην τουρκοκρατούμενη Μακεδονία και οι ανάγκες του αγώνα σήμαναν για τους περισσότερους μαχητές αναγκαστική αλλαγή στον τρόπο ζωής τους, αλλαγή που δεν ήταν εύκολη ούτε ανώδυνη. Λόγω των εξαιρετικά δύσκολων καιρικών συνθηκών οι στρατιωτικές επιχειρήσεις περιορίζονταν στο διάστημα από την άνοιξη μέχρι τα μέσα του φθινοπώρου. Τους χειμερινούς μήνες τα αντάρτικά σώματα επέστρεφαν στην ελεύθερη Ελλάδα είτε ξεχειμώνιαζαν σε ελληνικές περιοχές της Μακεδονίας, στις υπόγειες κρυψώνες που διέθεταν τα σπίτια. Η αφοσίωση της ομάδας στον καπετάνιο της ήταν αναγκαία για την επιτυχία του αγώνα.

Επειδή οι μετακινήσεις για λόγους ασφαλείας γίνονταν συνήθως νύχτα οι Μακεδονομάχοι υποχρεώνονταν να αγρυπνούν τις νυκτερινές ώρες και να κοιμούνται τη μέρα. Αλλά και αυτός ο σύντομος ύπνος δεν ήταν καθόλου ξεκούραστος. Τυλιγμένοι μέσα στις κάπες τους, φορώντας πολύ συχνά τα παπούτσια τους και με το χέρι απλωμένο στο τουφέκι οι αγωνιστές προσπαθούσαν να ηρεμήσουν όσο τους άφηναν ο φόβος και η υπερένταση για μια ξαφνική εχθρική επίθεση. Τις λιγοστές ελεύθερες ώρες τους τις περνούσαν καθαρίζοντας τα όπλα τους που σκούριαζαν από την υγρασία, ή πίνοντας καφέ και τσάι μέσα σε αυτοσχέδια τενεκεδένια κουτιά. Το μπάνιο επιτρεπόταν κατά τη διάρκεια της νύκτας, όταν περιοριζόταν ο κίνδυνος να τους αιφνιδιάσουν οι εχθροί. Η απότομη αλλαγή του τρόπου ζωής, η μεταβολή

του κλίματος και οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης επιδρούσαν αρνητικά στην υγεία των αγωνιστών. Τα κρυολογήματα, η προσβολή από ψείρες και ο ελώδης πυρετός εξαντλούσαν καθημερινά τις αντάρτικες ομάδες. Όσες δρούσαν στη λίμνη των Γιαννιτσών, βρίσκονταν σε δυσκολότερη θέση λόγω των εντόμων και της υπερβολικής υγρασίας. Η κινήνη, μερικοί επίδεσμοι, βαμβάκι, ιωδοφόρμιο αποτελούσαν τα λιγοστά φάρμακα που κουβαλούσαν μαζί τους. Συχνά το ρετσίνι των πεύκων χρησίμευε ως αντισηπτικό για την επικάλυψη των τραυμάτων. Οι πορείες των αντάρτικών σωμάτων ήταν συνήθως νυκτερινές. Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις γίνονταν μετακινήσεις στο φως της ημέρας. Οι αγωνιστές σπάνια επέλεγαν κεντρικούς δρόμους. Ακολουθούσαν συνήθως μονοπάτια, ερημικά μέρη και διέσχισαν δάση επιδιώκοντας να φτάσουν το συντομότερο στο προορισμό τους. Περπατούσαν ακόμη και υπό δύσκολες συνθήκες, πυκνή χιονόπτωση και καταρρακτώδη βροχή. Πολλές φορές οι άνδρες βάδιζαν ασταμάτητα, πάνω από 12 ώρες, νηστικοί. Οι στάσεις ήταν σύντομες και διαρκούσαν 10-15 λεπτά. Τότε μόνο επιτρέπονταν το κάπνισμα, ενώ αρκετοί είχαν μαζί τους καμινέτα για να ψήνουν καφέ και τσάι.»

Ερωτήσεις

1. Πότε διεξάγονταν οι πολεμικές επιχειρήσεις στα χρόνια του Μακεδονικού Αγώνα; Για ποιο λόγο; Τι έκαναν οι αντάρτες το διάστημα που δεν συμμετείχαν σε στρατιωτικές επιχειρήσεις;
2. Ποιοι παράγοντες επιδρούσαν αρνητικά στην υγεία των ανταρτών και τους εξαντλούσαν;
3. Πώς και πότε γίνονταν οι μετακινήσεις των ανταρτών;
4. Διαβάζοντας το απόσπασμα τι συμπεραίνετε για τη ζωή των ανταρτών;

Άσκηση 13

Απόσπασμα από το βιβλίο της Γαλάτειας Γρηγοριάδου Σουρέλη: «Καπετάν Κώττας» σελίδες 136-138. Στο διάλογο που ακολουθεί μιλούν ο Καπετάν Κώττας με το πρωτοπαλίκαρο του Κώτσο.

«Σταμάτησε ο Κώττας τη κουβέντα τους, έστριψε τσιγάρο, φύσηξε τον καπνό και ήσυχα ανιστόρησε:

-Με πέντε άντρες ξεκίνησα, μα βλέπεις πως και ο Χριστός τους λίγους εμπιστεύτηκε. Πολέμησα τους Τούρκους. Δε μου φτάνε αυτό –που δεν είναι λίγο να τα βάλεις μ' ολόκληρη Τουρκιά- έρχονται και οι Βούλγαροι. Άντε μόνος σου, να κάνεις τι; Κι όμως, ούτε Τούρκος, ούτε Βούλγαρος στα μέρη που προστατεύω φτούρησε. Ξύπνησε ο κοσμάκης και ξυπόλητος με αξίνες πολέμησε. Μα οι Βούλγαροι είναι χειρότεροι, Κωνσταντή, από τους Τούρκους. Οι Βούλγαροι με την πονηριά τους έχουν άλλα σχέδια, θα εξοντώσουνε τους Έλληνες ή αφού τρομοκρατήσουν τους γερόντους, θα πάρουν τα παιδιά μας και θα τα κάνουν και θα τα κάνουν Βουλγαράκια.

-Αυτό κάνανε, καπετάνιε, πριν καταπιαστείς, εσύ με το σταμάτημα τους. Άλλος κανένας δεν τον έπιασε τον κίνδυνο πριν από σένα.

-Αν το λες για να παινέψεις, δεν έχω καιρό για περηφάνιες. Για να μου θυμίσεις τα βάρητα και τις ευθύνες αν είναι, τότε καλά κάνεις, μα είναι πολύ να κρατάει ένας για όλη την Ελλάδα.

-Τι άλλαξε τώρα, καπετάνιο;

-Οι Βούλγαροι τώρα οργανώθηκαν. Γιόμισαν τον κόσμο λεφτά, κατεβαίνουν μπουλούκια μπουλούκια, φέρνουν καινούρια όπλα, έχουν σχέδια από αξιωματικούς, έρχονται μορφωμένοι δάσκαλοι, που μιλάν και σορόπι τρέχει από το στόμα τους και ξελογιάζουν τους ντόπιους. Ακόμα με τρέμουν. Μα τούτη τη χρονιά τρεις φορές πήγαν να με σκοτώσουν. Δεν το θέλησε ο Θεός. Μα πόσα ακόμα θα στέλνει αγγέλους να με φυλάνε; Κι απέ τι γίνεται;

-Να βγουν και άλλοι στο κλαρί, να κάτσουν στο ποδάρι σου!

-Μα εδώ χρειάζονται οργάνωση. Χρειάζεται Κράτος να στείλει μορφωμένους αξιωματικούς να πολεμήσουν όχι μόνο με ψυχή, αλλά και με σύστημα.

-Καπετάνιε, μη και είναι ώρα να κατέβεις κάτω στο κέντρο να τα πεις αυτά, να τους ξυπνήσεις να τους ξεσηκώσεις, να έχεις στις πλάτες σου ολόκληρο στρατό.

-Να κάνει πόλεμο η Ελλάδα τώρα με το Σουλτάνο;

-Όχι! Σάμπως η Βουλγαρία κάνει πόλεμο με το Σουλτάνο; Κρυφά στέλνει αξιωματικούς και στρατιώτες.

-Λες βρε Κώτσο, να πρέπει να το κάνουμε αυτό;

-Λέω, καπετάνιο, πώς άλλο δεν μπορούμε να κάνουμε.

-Και ξεκινάμε, βρε Κώτσο, αμέσως;

-Ναι, φτάνει να το μηνύσουμε στον Καραβαγγέλη να μας βοηθήσει να περάσουμε τα σύνορα, να πάμε και συστημένοι.»

Ερωτήσεις

1. Στο απόσπασμα ο Καπετάν Κώττας δείχνει απογοητευμένος. Για ποιους λόγους;
2. Τι έχει αλλάξει στον τρόπο δράσης των Βουλγάρων;
3. Τι πιστεύει ο Καπετάν Κώττας ότι πρέπει να κάνει η Ελλάδα για να πετύχει ο αγώνας τους;
4. Τι αποφάσισε να κάνει τελικά ο Καπετάν Κώττας;

Άσκηση 14

Απόσπασμα από το βιβλίο της Γαλάτειας Γρηγοριάδου Σουρέλη: «Καπετάν Κώττας», σελίδες 125-126.

-Στο σχολειό! Όλοι στο σχολειό! Φώναζαν οι κομιτατζήδες και τους έσπρωχναν όχι με το άγγριο. Ένας δυο βγάλανε και έδωσαν καραμέλες σε κάτι μικρά.

Κοιτάχτηκαν οι δύο φίλοι, είδαν που όλοι τράβαγαν ντουγρού για το σχολειό με πρώτο τον παπα-Λια και χώθηκαν και αυτοί μες στο μπουλούκι. Βάλανε τους δυο ντόπιους Βουλγάρους όρθιους να κάνουν μπούγιο, τους γερόντους μπρος μπρος και τους άλλους ανακατωμένους με τους κομιτατζήδες για να τους έχουν του χεριού τους. Κι αφού τακτοποιήθηκαν, ανέβηκε ο Τσακαλάροφ κι έβγαλε λόγο.

-Πρέπει να είστε περήφανοι! Για σας κοπιάζει η Βουλγαρία, για σας δίνει χρήματα κι ο πιο φτωχός Βούλγαρος. Σκλάβους σας έχουνε οι Έλληνες. Μα τώρα πια φόβο δεν έχετε. Η μεγάλη πατρίδα μας έστειλε για να σας ελευθερώσουμε. Και σκοτωνόμαστε για αυτόν τον ιερό σκοπό. Δείξτε λοιπόν την ευχαριστία σας στη μάνα Βουλγαρία και υπογράψτε τούτο το χαρτί.

Το χαρτί έλεγε, πως είναι εξαρχικό το χωριό και όνειρό τους είναι να ενωθούν με τη μάνα τους, τη Βουλγαρία.

-Α! τούτο ήταν; ρώτησε από τη γωνιά του ο παπα-Λιας και ετοιμάστηκε να φύγει.

-Πού πας παππούλη; Όλο γλύκα ήταν η φωνή του αρχικομιτατζή.

-Να κάνω ένα ευκέλαιο παιδί μου, μια και δε με αφορά τούτη η σύναξη.

-Υπόγραψε και πηγαίνεις για το ευκέλαιο σου!

-Μα ελόγου σου, είπες όσοι έχουν μάνα τη Βουλγαρία να βάζουν το όνομά τους από κάτω. Και εγώ με τη δική σου άδεια και χωρίς αυτή, είμαι Έλληνας και πατριαρχικός! Γεια σου το λοιπόν.

Γύρισε τις πλάτες ο παπά-Λιας και προχώρησε προς την έξοδο. Μα το δρόμο του τον έκοβαν δύο Βούλγαροι με όπλα.

-Πάρτε τον κάτω στο υπόγειο, μπας και βάλει μυαλό σαν τον περιποιηθείτε. Πάρτε τον λοιπόν, ούρλιαξε ο Τσακαλάροφ, όπως είδε ν' αργοπορούν οι στρατιώτες του.

Ερωτήσεις

1. Τι είπε στην ομιλία του προς τους κατοίκους του χωριού ο κομιτατζής Τσακαλάροφ; Τι τους ζήτησε;
2. Πώς αντέδρασε ο παπα-Λιας; Πώς τον χαρακτηρίζεται από τη στάση του;
3. Ποια ήταν η αντίδραση των κομιτατζήδων όταν ο παπά-Λιας αρνήθηκε να υπογράψει; Πώς την κρίνετε;

Άσκηση 15

Απόσπασμα από το βιβλίο της Πηνελόπης Δέλτα: «Στα Μυστικά του Βάλτου», σελίδες 286-287.

«Ο Βάλτος είχε παγώσει πέρα ως πέρα. Οι συγκοινωνίες έπαυσαν. Ούτε άνθρωποι ούτε τροφές δεν έφταναν πια. Οι πλάβες δεν κυκλοφορούσαν. Οι τροφές λιγόστεψαν, έλειψαν. Χρειάστηκε να μικρέψουν τις μερίδες, άρχισαν να πεινούν. Ξύλα δεν μπορούσαν πια να μεταφέρουν. Χρειάστηκε να κόβουν ρακίτα και καλάμια χλωρά και να τα καίουν για να ζεσταθούν. Ο καπνός τους έπνιγε. Άνοιγαν τον μουσαμά της πόρτας για να φύγει ο καπνός και να αναπνεύσουν και πάγωνε πάλι η καλύβα. Η ζωή του βάλτου πάντα γεμάτη κακουχίες και στερήσεις είχε καταντήσει μαρτύριο. Και όμως κανένας δεν παραπονούνταν, κανένας δεν ζητούσε να φύγει. Η καρτερική αντοχή του Αρχηγού έδινε καρδιά στους άντρες, υπέφεραν χωρίς να μιλούν και χωρίς να χάνουν το κέφι τους.

-Καλά όμως που έφυγε ο καπετάν Άγρας! Έλεγε κάπου κάπου ο καπετάν Τυλιγάδης. Θα είχε πεθάνει αν είχε μείνει εδώ. Τα τελευταία νέα που είχε φέρει ο Αποστόλης ήταν πως ο Άγρας αναλάμβανε πολύ αργά και πώς τον βαστούσαν με τη βία να μη φύγει για την Κούγκα πως έτριξε τα δόντια του που δεν ήταν και εκείνος στη μάχη και πως τον φύλαγαν μην ξεκόψει»

**πλάβα: οι βάρκες που χρησιμοποιούσαν στη λίμνη των Γιαννιτσών*

**ρακίτα: το δέντρο ιτιά*

Ερωτήσεις

1. Ποιες δυσκολίες αντιμετώπιζαν οι αντάρτες στη λίμνη των Γιαννιτσών;
2. Γιατί έλειπε ο Καπετάν Άγρας; Τι σκεφτόταν να κάνει;